

Issakkalan Ortjon Vasilin vaiherikas elämä Suomessa

Vasili Haurinen eli Issakkalan Ortjon Vasili siirtyi tuonilmaisiin 28.12.1988 Lohjan sairaalassa. Hän oli syntynyt Uhtualla — oman arvionsa mukaan — vuonna 1903. Julkaisemme ohjeisena Harri Hyppösen apensa langosta laatiman, toimituksen täydentämän pienoiselämäkerran.

Vasili Haurinen

Varhaislapsuutensa vuosista Uhtualla Vasili muisti monet kalamatkat ja venäläisen koulun, jota hän kävi useita vuosia. Isä oli noina aikoina talvikaudet laukunkannossa Suomessa, ja tuli kotiin aina kesän kynnyksellä. Vasili joutui jo nuorena, niinkuin Karjalassa tapana oli, ottamaan osaa perheen elannon hankkimiseen. Tuolloin rakennettiin parhaillaan Muurmannin rataa. 12-vuotiaana Vasili oli siellä isänsä kanssa metsätöissä, kun ratalinjaa avattiin halki metsien ja soiden.

Näitä pitkiä työreissuja Vasili teki isänsä kanssa ja yksinkin kaikkiaan yhdeksän, mm. Enkijärvelle, joka oli pohjoiseen Kemin kaupungista. Siellä oli monenlaista työväkeä, kiinalaisiakin. Työväki oli omissa eväissään; syötiin siemenvoita, prossaa sekä tattaria ja kaalia, jota sai ostaa työmaan kaupasta, makasiinista. Leipä leivottiin itse, mutta sitä sai ostaa työmaan leipomostakin valmiina.

'Sotapalvelus' Popovan saarella

Näillä retkillä hän joutui sitten Muurmannin legioonan 'kanadalaisten armeijaan'. Koska Vasili oli vielä poikanen, alaikäinen, hänet pantiin 'juoksupoikapataljoonaan' (ilmeisesti kyseessä oli sama udarnoj pataljon, josta vuokkiniemeläinen Aleksi Kujala kertoi muisteluksissaan tässä lehdessä muutamia vuosia sitten).

Vasilin joukko-osasto siirrettiin sitten Kemin kaupungista Popovan saarelle. Siellä hän toimi upseerien messissä apupoikana. Tätä onnea (hyvää ruokaa, paikka, missä nukkua ja oikea sotilaspukukin) kesti, ikävä kyllä, vain kolme kuukautta. Sitten legioonaa hajotettiin. Nopeasti se tapahtuikin, muiste-

li Vasili: "Kun me läksimme tänään, englantilaiset lähtivät huomenna."

Englantilaiset ja kanadalaiset olisivat lähtiessään ottaneet karjalaispoikia mukaansa, lupasivat järjestää työpaikatkin. Kaksi poikaa Vasilin porukasta lähtikin Kanadaan, mutta toiset palasivat kotiseuduilleen.

Muistoksi tuosta lyhyestä "sotakomennuksestaan" Vasili sai kaksi sotilaspukua, neljä huopaa ja tusinan verran villatrikoisia alusvaatekertoja. Osan tavaroista Vasili jätti kotimatallaan Usmanalan kylään, josta ne seuraavalla Keminmatkalla, kun oltiin jauhoja hakemassa, tuotiin kotiin.

Hiihtäen Suomen rajalle

Koska elintarviketilanne kotikylässä yhä paheni ja elämä oli muutenkin levotonta, Vasili lähti naapurin Jussin kanssa eräänä loppupalven varhaisaamuna 1921 hiihtäen kohti Suomen rajaa. Mukana oli puoli kiloa leipää eväinä ja isältä saadut 150 markkaa.

Kolme päivää hiihdettyään pojat tulivat rajalle Kuusamon korkeudella. Siinä Konttisen suuri talo, jossa majoili myös rajavartiosto. Päivä oli 26.4. ja sen Vasili otti viralliseksi syntymäpäiväkseen (syntymävuodenkin 1903 hän oli arvioinut).

Kuusamossa poliisi antoi tulijoille oleskeluluvat. Koska kevät oli jo pitkällä ja joet vapautuivat jäistä, paikkakunnalta löytyi työtäkin tukinuitossa. Siinä meni sitten yhdeksän viikkoa ja rahaa karttui 900 markkaa.

Vasili oli jo aikaisemmin ollut Suomessa, vuonna 1915 Reisjärvellä kauppiana toimivan setänsä luona 'passaripoikana', ruuanlaittajana ja apulaisena. Tämä työmatka, jonka aikana hän kävi seitsenviikkoisen kiertokoulun, kesti puolitoista vuotta.

Vasilin isä oli liikkunut vuosisadan vaihteessa ja alkupuolella Loimaan seudulla laukkukauppiana ja tälle alalle poikakin aikoi. Siksi hän uiton päätyttyä hankkiutui Loimaalle. Matkalla hän poikkesi Reisjärvellä setänsä tervehtimässä sekä viipyi jonkun päivän Petäjävvedellä; siellä oli näet äidin veli Pekka Pankkonen kauppiana.

Uittotöistä laukunkantoon

Loimaalla hän sai oppimestarikseen Hauri-Pekan, kangastavaraa kauppias Ritamaan liikkeestä, ja ryhtyi kokeilemaan laukkurin ammattia. Kovin ujo kun oli luonteeltaan, tulokset eivät alkuun kovin hyvät olleet.

Kaupanteko jatkui sitten Somerolla yhdessä Hauri-Kallen kanssa. Aluksi Vasili oli vain mukana oppia saadakseen, mutta sitten Kalle antoi hänelle kangasta ja neuvoi, missä kiertelisi ja kokeilisi taitoaan. Illalla sitten tavattiin jossakin sovitussa paikassa. Näin kului aikaa ja Vasili oppi kaupankäynnin niksit.

Ajat olivat kuitenkin ankeat; elettiin lamavuosia 1928—29. Vasilinkin hommat päättyivät konkurssiin ja piti ryhtyä kasselemaan muita töitä.

Töitä ei kuitenkaan liiemmälti ollut tarjolla. Matka vei Rovaniemelle saakka, missä oli tiedossa propsityömaa. Tulijoita kuitenkin varoitettiin: jollei ole ennen tehnyt sitä työtä, niin

siinä ei pärjää, siksi rankkaa hommaa se on. Niin siinä sitten kävikin.

Oleiltuaan joitakin aikoja Rovaniemellä Vasili matkusti taikaisin etelään valtion litteralla. Hän muisti, että Inkoon seudulla asui hänen sisarensa Kristiina; tämä oli siellä naimisis-vaarakyläläisen kauppias Matti Joen kanssa. Sinne Inkoon Tähtelään Vasili nyt matkusti ja ryhtyi jälleen laukkukaup-
piaksi saatuaan lankomieheltään tavaraa supmtsaansa.

Vasili 1920—30 -luvun vaihteessa siskonsa ja lankomiehensä Mattin kanssa.

Kielivaikeuksia Inkoossa

Alku oli hankalaa, sillä seutu oli melkein ruotsinkielistä. Lisäksi elettiin pahinta kieliriitojen aikaa. Vasilin muistelusten mukaan paikkakuntalaiset aivan "sihisivät kiukusta", kun meni laukun kanssa taloon ja yritti ryhtyä olemattomalla kielillä tavaroihin tarjoamaan.

Vasililla oli aina mukanaan kynä ja paperia. Kun talonväki tutkiskeli esillä olevia tavaroita ja kysyi jotakin, Vasili merkitti paperille sen hinnan ja näytti lappua asiakkaille. Nämä koettivat tietysti tinkiä ja merkitsivät vuorostaan paperiin omat numeronsa. Näin päästiin eteenpäin ja monesti kauppa syntyikin.

Kun ensin pääsi hyvin väleihin näiden ruotsinkielisten kanssa, ja yritti palvella heitä mahdollisimman hyvin, heistä tuli aikaa myöten parhaimpia asiakkaita. Ei tarvinnut mistään talosta lähteä ilman onnistuneita kauppia.

Näinä vuosina Vasili kierteli paitsi Somerolla myös laajalti lähipitäjissä Forssassa, Humpplassa, Hinnerjoella, Säkylässä jne. jalkaisin ja hevosella tavaraa kuljettaen. Myyntiartik-

keleita olivat kankaat, erilaiset työvaatteet, polkupyörät jne. Tilasipa muuan ostaja valmiin puvunkin, mutta kyseessä taisi olla jonkinlainen hetken mielihoiteesta tehty ostos, koska maksun saanti tuotti kovasti vaikeuksia Vasilille. Lisätuloja noina vuosina tuotti valokuvaus.

Vuonna 1936 Vasilista tuli Suomen kansalainen. Sitä ennen hänellä oli ollut ns. Nansen-passi turvanaan Suomea kiertäessään. Nykyään tämä norjalaisen Fridtjof Nansenin elämäntyö Kansainliitossa on jäänyt historian unhoon moneltakin suomalaiselta.

Mainariksi sotien jälkeen

Sotavuosina Vasili meni naimisiin (1940) ja työskenteli ulkoasennustöissä Lohjan Sähkö Oy:ssä. Sodan jälkeen hän meni töihin Lohja Oy:n Ojamon kaivokselle, josta pääsi eläkkeelle 1950-luvun lopussa.

Vasili sai viettää monia eläkevuosia terveenä ja vireänä. Myöhemmin vuosina, aviopuolison jo kuoltua, hän usein sanoi: "Ei päivääkään mene, etteikö vanha kotiseutu ja syntymäpaikka Uhtua ja siellä olevat sukulaiset tulisi mieleen!"

Hänellä olikin onni tavata omaisiaan kahdella Petroskoin matkallaan sekä kahdella vierailullaan Uhtualla. Viimeinen käynti tapahtui kesällä 1976, Olga-sisaren kutsusta. Tästä matkasta sukeutui sitten entistä tiiviimpi kanssakäyminen sukulaisien kanssa. Viikko ennen Vasilin kuolemaa häntä kävi tervehtimässä veljenpoika vaimonsa kera Petroskoista. Näille Vasili oli kertonut suuren toiveensa olevan, että vielä kerran pääsisi käymään Uhtualla.

Joulupäivänä viime vuonna Vasili sairastui vakavasti ja kuoli kolmen päivän kuluttua. Siunauspalvelun Lohjan uudella hautausmaalla suoritti isä Veikko Lisitsin kanttori Matti Jyrkisen avustamana. Mainittakoon, että yksi kantajista, jotka laskivat arkun maan poveen, oli Vasilin veljenpoika. Hän oli saanut täältä lähetetyn sähkeen perusteella matkaluvan kahdeksassa päivässä.

Päästyään 1960-luvulla käymään Petroskoissa Matti tapasi äitipuolensa (viimeistä kertaa).